

Beszámolók ◦ Szemlék ◦ Közlemények

KÖZLEMÉNYEK

Mivel foglalkozott és mit tervez az ETO Szerkesztőbizottsága?

Az Egyetemes Tizedes Osztályozás (ETO) magyar nyelvű teljes és rövidített táblázatainak – a FID által hivatalosnak elismert – kiadására az előkészületek még 1965-ben megkezdődtek. Ehhez az OMKDK-nak az Országos Műszaki Fejlesztési Bizottság nyújtott anyagi támogatást, az OMKDK pedig biztosította a munka feltételeit (szerkesztőség szervezése, szakértők összegyűjtése, fordítások elkészítése stb.). A Magyar Szabványügyi Hivatal (MSZH) vállalta a kiadványok megjelentetését, terjesztését az országos szabványok rendszerében. A kéziratokat az OMKDK készítette el az általa fenntartott szerkesztőség irányításával.

Ezzel egyidőben alakult meg a Szerkesztőbizottság, amelynek feladatát lényegében az ETO kiadványokkal összefüggő szervezési, elvi, módszertani tennivalók tették ki. Az érdekelt szervek zavartalan együttműködése, a helyes szervezet kialakítása, a megfelelő irányítás és a felhasználók részéről megmutatkozó igen nagy érdeklődés biztosította az ETO táblázatok kiadásának sikerét, a táblázatok belföldi elterjedését és nemzetközi elismerését.

Az ETO Szerkesztőbizottság feladatai

A Szerkesztőbizottság tevékenysége az évek folyamán az ETO-munkák jellegének megfelelően alakult, és szükség szerint egészült ki. Közel másfél évtizedes tevékenysége alatt végzett munkái a következők szerint részletezhetők:

1. Szervezési feladatok

Ezek a munkák belső szervezésére, rendjére, a kiadásal, terjesztéssel, propagandával összefüggő kérdésekre, az MSZH-val és más szervekkel fennálló kapcsolatokra vonatkoznak.

2. Elvi, módszertani feladatok

Ezek közé tartozik az ETO teljes és rövidített kiadásával összefüggő kérdések közül

a teljes és rövidített táblázatok újabb kiadásai előkészítésének kezdeményezésére, az új kiadások indokoltságának vizsgálata,

a rövidített kiadás arányainak, részletességének tanulmányozása,

az egyes táblázatok nyomdai kéziratainak ellenőrzése,

a betűrendes mutatók feldolgozásának és kiadásának elvi, módszertani és alaki kérdései,

a FID által kiadott „*Extensions and Corrections to the UDC*”-ben (Kiegészítések és módosítások az ETO-hoz) közzétett változások bevezetésének, időbeli és szakmai érvényességének megállapítása,

a jelenlegi teljes és rövidített táblázatok mellett vagy helyett egy ún. közép-kiadás megjelentetésének tanulmányozása,

az éves munkatervek elkészítése.

3. Az egyes ETO-kiadványokkal kapcsolatos feladatok

Ezek közül meg kell említeni a következőket:

Az ETO rövidített kiadásai. Az 1. kiadás 1966-ban, a 2. kiadás 1977-ben jelent meg. Mindkét kiadás táblázatához betűrendes mutatók is készültek. A 2. kiadás iránti széles körű érdeklődésre jellemző, hogy 6000 példányban jelent meg, és csaknem elfogyott. E kiadás munkálatainak szervezése, irányítása a Szerkesztőbizottság aktív közreműködésével és részvételével ment végbe.

Az ETO teljes kiadásai. Az 1. kiadás 1968–72 között jelent meg 42 kötetben, kb. 2500 oldal összterjedelemben. A teljes kiadás több mint 200 ezer fogalmat tartalmaz. Egy-egy kötet – az első alkalommal – 1000 példányban került kiadásra, de szükség szerint utánn nyomás is megjelent belőlük. Jelenleg már a 3. kiadás táblázatai jelennek meg. Ez a kiadás – a tervek szerint – 1982 végéig fejeződik be. A teljes kiadás továbbfolytatásának kérdését – a nemzetközi gyakorlattal azonosan – a 3. kiadás befejezése után kell majd eldönteni.

Az ETO teljes kiadásának betűrendes mutatói. A nemzetközi gyakorlatban a táblázatokat általában a betűrendes mutatókkal (indexekkel) együtt adják ki. A kiadási munkák meggyorsítása érdekében – kísérletképpen – 1974–77 között elkészítettük 4 kötet indexét, gépi úton. E munkák előkészítésének nehézségei, a feldolgozás hosszadalmassága és jelentős költségei miatt – a Szerkesztőbizottság és a Szabványkiadó javaslatának megfelelően – át kellett térni a teljesen manuális feldolgozásra. E munkák 1978 óta folynak, 6 újabb kötet indexe már megjelent, több pedig nyomdai előkészítés alatt van. Mind a 42 kötet betűrendes mutatóinak elkészülése és megjelentetése 1983–84-re várható.

Kiegészítések és módosítások az ETO-hoz (az OMKDK kiadványaként évente egyszer jelenik meg, előfizetőinek száma: 400).

Az említett kiadványokkal kapcsolatban ki kell emelnünk, hogy egytől-egyig korszerűek, és szabványként való kiadásuk biztosítja, hogy mindenkor a kellő példányszámban legyenek beszerezhetőek.

Az OMKDK támogatása és a keretében működő Szerkesztőbizottság sok irányú tevékenysége igen pozitív módon tükröződik az említett kiadványokban.

A ma egyetemen és más tanfolyamokon osztályozást tanuló leendő és gyakorló könyvtárosok munkáját nagymértékben megkönnyíti, hogy igényeiknek megfelelő magyar nyelvű teljes és rövidített ETO táblázatok állnak a rendelkezésükre, és ezeket egyre több betűrendes mutató is kiegészíti. Az ország számára pedig jelentős

tőkés deviza megtakarítást jelent, hogy feleslegessé vált nagyszámú külföldi (német, angol) ETO táblázat behozatala. Nem hagyható figyelmen kívül a nyelvi nehézségek-ből származó hátrányok kiküszöbölése sem.

4. A FID-del való kapcsolat

A FID-del (Nemzetközi Dokumentációs Szövetséggel) való kapcsolatok közül itt csak azokat emeljük ki, amelyek az ETO kiadványokat érintik, illetve a Szerkesztőbizottság tevékenységével vannak kapcsolatban. Ezek a következők:

az egyes kiadványok megjelenése előtt jóváhagyás céljából meg kell küldeni a FID-nek az ETO-táblázatok kéziratának másolatát és az ahhoz készített észrevételeink jegyzékét, amelyekben felhívjuk a FID figyelmét az egyes jelzetekkel, fogalmakkal kapcsolatos hiányosságokra, hibákra. Rendszerint ezek a következő évi FID „*Extensions and Corrections to the UDC*” c. kiadványban kerülnek helyesbítésre, ill. módosításra.

a FID engedélyezi a magyar nyelvű hivatalos kiadásainkat. Ezt a körülményt a táblázatokon feltüntetett FID-szám dokumentálja. A FID által hivatalosnak elismert teljes kiadásunkon a „FID No. 390”, a rövidítetten pedig a „FID No. 555” kiadványszám szerepel.

Az 1980. évi ETO-munkák

Az ETO teljes kiadásának táblázatai közül elkészítettük a következők nyomdai kéziratait:

MSZ 16527–80 ETO 53 Fizika
MSZ 16533–80 ETO 56/59 Botanika, állattan
MSZ 16548–80 ETO 622/623 Bányászat
MSZ 16560–80 ETO 63 Mezőgazdaság

Az elmúlt évben az ETO teljes kiadásának következő táblázatai jelentek meg:

MSZ 16500–80 ETO Segéd táblázatok
MSZ 16504–78 ETO 30 Szociológia
MSZ 16506–79 ETO 33 Gazdaság
MSZ 16512–79 ETO 389 Metrológia
MSZ 16527–80 ETO 53 Fizika
MSZ 16534–79 ETO 60 Az alkalmazott tudományokat közösen érintő kérdések
MSZ 16536–79 ETO 62/620 Mérnöki tudományok
MSZ 16554–79 ETO 624/628 Építőmérnöki tudományok
MSZ 16566–78 ETO 66 Vegyipar
MSZ 16593–78 ETO 7 Művészet. Szórakozás. Sport.

Az ETO teljes kiadásának táblázataihoz az alábbi betűrendes mutatókat publikáltuk:

- MSZ 16502–70 ETO 1 Filozófia
 MSZ 16511–70 ETO 37 Nevelés
 MSZ 16513–73 ETO 39 Néprajz
 MSZ 16540–73 ETO 621.0/621.22 Gépészet elmé-
 lete. Hőerőgépek általában.
 Vízenergia
 MSZ 16544–73 ETO 621.4/6 Hőerőgépek. Hűtés-
 technika. Folyadékok és gázok
 mozgatása
 MSZ 16577–77 ETO 677 Textilipar
 MSZ 16581–77 ETO 681 Finommechanika
 MSZ 16590–77 ETO 69 Építőipar
 MSZ 16593–78 ETO 7 Művészet
 MSZ 16598–73 ETO 8 Nyelvek

Kiadtuk a „Kiegészítések és módosítások az ETO-
 hoz” (FID 10:2) című OMKDK-kiadványt, és munkába
 vettük a sorozat 10:3 számát.

Barta Gábor–Mártyán Gyula

Együttműködés csendben

(Szakmai kapcsolat két veszprémi
 műszaki könyvtár között)

A könyvtárak a jelenlegi nehezebb gazdasági helyzet-
 ben is fenn akarják tartani, sőt emelni kívánják szolgálta-
 tásaik színvonalát, s ennek egyik módja az együttműkö-
 désben rejlő további lehetőségek kihasználása. A pénz- és
 munkaerőforrások apadásakor a könyvtárak összehan-
 golt, egymást kiegészítő tevékenysége eredményezhet
 még kiaknázható tartalékokat.

A földrajzi közelség, a rokon szakterület és a részt-
 vevő könyvtárak szolgáltatási készsége jó alapot biztosít
 az együttműködéshez.

Veszprémben 4 kémiai profilú tudományos intéz-
 mény működik, s könyvtáraik között hosszú évekre
 visszanyúló, sokoldalú együttműködés van, melynek
 eredményeiről dr. KOVÁTS ZOLTÁN számolt be a
Könyvtári Figyelő-ben [1]. A 4 könyvtár munkatársai
 állandó kapcsolatban állnak egymással, a könyvtárak
 vezetői, ha nem is gyakran, de időről-időre összeülnek,
 hogy megvitassák a közös tevékenység eredményeit,
 további lehetőségeit. A könyvtárak együttműködését az
 intézmények pártbizottságai is szívügyüknek tekintik,
 sőt a megyei pártbizottság is figyelemmel kíséri, ösztön-
 zi. A legszorosabb a kapcsolat az *MTA Műszaki Kémiai
 Kutató Intézet (MÜKKI) könyvtára és a Veszprémi
 Vegyipari Egyetem Központi Könyvtára (VVEKK)* kö-
 zött, melynek egyik oka az, hogy a két intézmény évek
 óta egymás közvetlen közelségében működik. Együttmü-
 ködéjük számos jelentős eredményt, forintban is kifejez-
 hető megtakarítást hozott.

A VVEKK több mint 100 000 kötetes állománya,
 olvasótermei és reprográfiai szolgáltatása néhány lépés-
 nyi közelségben a MÜKKI munkatársainak is rendelkezé-
 sére áll, az egyetemi könyvtárban használják a *Gmelin és
 Belstein sorozatokat, a Kirk–Othmer és az Ullmann
 enciklopédiákat, egyéb kézikönyveket és referáló folyó-
 iratokat, köztük természetesen a Chemical Abstracts-et*
 is.

Mindezek párhuzamos megrendelése felesleges pazar-
 lás volna. Ésszerű, hogy a MÜKKI csak az intézet
 legspeciálisabb kutatási profiljába vágó monográfiákat,
 nélkülözhetetlen segédkönyveket, szótárakat gyűjti és
 helyezi el 7000 kötetes állományába.

A VVEKK saját állományából rövid határidő alatt
 xerox másolat formájában szolgáltatja a szükséges folyó-
 iratcikkeket a MÜKKI munkatársainak. Ezzel felesleges-
 sé válik egy sor drága, külföldi folyóirat párhuzamos
 megrendelése. A VVEKK által a MÜKKI-nek szolgálta-
 tott cikkek száma és oldalszáma így alakult az elmúlt 4
 évben:

	cikkek száma	oldalszám
1976	339	3960
1977	242	3993
1978	462	4826
1979	392	4022

Viszonzásul a fenti szolgáltatásokért a MÜKKI 1967
 óta előfizeti a *Science Citation Indexet (SCI)*, a műszaki
 és természettudományok fontos információs eszközét,
 melynek jelenlegi előfizetési ára 274 230 Ft. Ezt az
 értékes indexművet a MÜKKI a VVEKK olvasótermében
 tartja letétben, ahol több olvasó férhet hozzá, mintha a
 MÜKKI könyvtárában volna. A VVEKK munkatársai az
 oktatási tevékenységükben is jól hasznosítják az SCI-t,
 sőt a szakirodalom-keresési gyakorlatok keretében az
 egyetemi hallgatókat is megismeretetik használatával.

A két könyvtár az elmúlt években *kölcsönösen
 figyelembe vette egymás külföldi folyóirat-megrendelé-
 sét, és törekedett a párhuzamosságok csökkentésére*
 (ugyanaz elmondható mind a 4 veszprémi tudományos
 intézmény könyvtáráról). Az 1981. évi megrendelések
 előkészítése azonban különös gonddal történt, éppen a
 várható pénzügyi nehézségek miatt. A VVEKK 92
 külföldi folyóiratának előfizetését nem újította meg az
 1981. évre, 399 549 Ft értékben, a MÜKKI könyvtára
 16 folyóiratáról mondott le 87 609 Ft értékben. Az
 1981-re megrendelt tőkés folyóiratok között mindössze
 13 db párhuzamos folyóirat található, amelynek összes
 előfizetési ára 56 299 Ft. Ezek a leggyakrabban használt,
 állandóan kézben lévő folyóiratok, s így csak igen
 korlátozott teret kínálnak a párhuzamosságok további
 csökkentésének. (Persze: a „muszáj” nagy úr lehet.)

A könyvtárak együttműködését természetesen tovább
 lehet és kell fejleszteni. Ez elsősorban a már kialakult és
 bevált együttműködési formákra vonatkozik, de *keresni
 kell a közös munka új területeit is*. Ilyen kialakulóban